

פרשת וילך (שובה)

ללמד תורה לתלמידים

ללמד בטוב טעם ובסבלנות עד שיהיו הדברים ברורים ורהוטים בפי התלמידים!

נלמד מהפסוק: "ולמדה את בני ישראל שימה בפייהם" (פרק לא-יט)

ודרשו חז"ל: מנין שחייב אדם לשנות לתלמידו עד שילמדנו? שנאמר "ולמדה את בני ישראל" ומנין עד שתהא סדורה בפייהם? שנאמר "שימה בפייהם" (עירובין נד:) וכתב הרמב"ם (פ"ד מתלמוד תורה ה"ד): "הרב שלימד ולא הבינו התלמידים כראוי, מפני עומק הסוגיא, או מפני שהיתה דעתם קצרה, לא יכעוס עליהם ולא ירגז, אלא חוזר ושונה הדבר אפילו כמה פעמים עד שיבינו עומק ההלכה.

רבינו הגרא"מ שך זצ"ל היה רגיל לומר: "הדרגה הנבונה ביותר היא להעמיד תלמידים!" והיה מציין את מה שכתב **בעל הפרי מגדים** בהקדמתו, על מעלת המלמדים: "מהם זוכים להרביץ תורה ברבים עם תלמידים, ומגדיים נעשו תישיש ותרב הדעת. ויש אשר לא זכו לזה, מצאו עיצה לנפשם שכותבים בעט ברזל ועופרת ושמעתייהו מבדרים בעלמא".

ובהמשך הוסיף וכתב: "ואני הדל והצעיר יוסף מלמד תינוקות הייתי בק"ק לבוב והעמדת מעט תלמידים, תלמידי חכמים חשובים. ושוב חתם בסוף ההקדמה "הצעיר יוסף מקרי דרדקי מלבוב, עבד נאמן למלמדי הזמן". הרי מוכח שראה כל מעלתו כ"מלמד תינוקות" ו"מלמד דרדקי". וחשב שעיקר זכותו בהעמדת תלמידים.

והוסיף הרב שך: למען האמת אין אנו צריכים לכך, שהרי על הקב"ה אומרים "המלמד תורה לעמו ישראל", ואם כך נאמר על הבורא ית"ש, וזהו השבח הגדול שבו תיקנו חכמים לשבח, קל וחומר שעלינו לדבוק במידותיו ולהיות בבחינת ה"מלמד תורה", כל אחד ואחד כפי יכולתו.

לדעת הגרא"א דסלר זצ"ל (במכתב מאליהו), מי ששאפתו ללמד באה מתוך מדרגה פנימית של חסד, הרי בשבילו ככל שיהיו התלמידים קטנים יותר וחלשים בלימוד, כן יגדל ערך החסד ותגדל דביקותו בקונו. אך מי שחסר לו בפנימיות, ובשאפתו ללמד, מעורב גם "שלא לשמה" כמו כבוד וכדומה, הרי אז ככל שהתלמידים גדולים יותר, עדיף יותר, כי הוא יבנה מהתלמידים, וגם זכותם תסייע לו.

כידוע, בסיום ברכת התורה "לעסוק בדברי תורה", מוסיפים בקשה מיוחדת: "והערב נא ה' אלוקינו את דברי תורתך בפינו... ונהיה אנחנו וצאצאינו... כולנו יודעי שמך ולומדי תורתך לשמה..."

תמה על כך **הגר"ש פינקוס** זצ"ל (בתפא"ש): מדוע לא מוסיפים הוספה כזו בכל ברכת המצוות כגון "יהי רצון שיהיו מצוותיך מתוקות בפנינו" שהרי את הפסוק "חכו מחמדים וכולו ממתקים" דרשו חז"ל על המצוות, ומדוע תיקנו חז"ל לומר נוסח כזה רק בברכת התורה?

מבאר הרב פינקוס פשרו של דבר, כי עיקר תפקיד המלמד הוא להקנות לילד את החשק ואת ההרגשה שהתורה היא דבר מתוק. טמון בה אור. והרי ידוע המנהג המובא **בקדמונים** שכאשר מכניסים ילד ל"חידר", מורחים על האותיות הקדושות דבש, כדי שהילד ירגיש "דבש וחלב תחת לשונך". אם הילד לא ירגיש שהתורה היא בבחינת "דבש" לא עשינו דבר!

כדי להקנות לילד אהבה לחומר הנלמד, חייב גם המלמד בעצמו לאהוב ולחיות את הדברים. אם המלמד אינו אוהב אהבת נפש את דף הגמרא או את הפסוק מהחומש אותו הוא מלמד, הוא אינו יכול להעביר לילד את תחושת הערבות והמתיקות.

"הסביר בסבלנות, בהטעמה ובנחת..."

סיפר רבי בן ציון ידלר זצ"ל על המהרי"ל דיסקין זצ"ל: בצעירותי קבענו ללמוד עם חבר בספר "חפץ חיים". יום אחד כאשר למדנו והגענו לסוגיית דיבור לשוה"ר "באפי תלתא" נתקשינו מאוד בהבנת הדברים. החלטנו לעלות לביתו של המהרי"ל דיסקין כדי שיבהיר לנו את הענין.

כשכנסנו, קרבנו המהרי"ל בסבר פנים יפות. הוא הושיב אתנו לידו והסביר לנו בסבלנות, בהטעמה ובנחת את פשט הדברים בהם נתקשינו ולא נתקררה דעתו עד שלמד עמנו את כל הפרק, והכיר שירדנו לעומק הענין כדבעי.

בטוב ירושלים

תלמידים כבנים...

הגאון רבי בן ציון אבא שאול זצ"ל אהב את תלמידיו באהבת נפש, כמו אב שאוהב את בנו. הוא דאג לבריאותם של התלמידים, שמח בשמחתו וכאב את כאבו של כל תלמיד ותלמיד, ומה מאד היה שרוי בעצב כאשר שמע פעם על שני תלמידים שסרו מן הדרך הישר, עד שלא היה מסוגל למסור שיעור באותו יום...

פעם התארס תלמיד צעיר ולא היו לו חברים רבים שישתתפו במסיבת האירוסין. נסע רבי בן ציון עם עוד תלמיד. הציבור היה עממי והמוני ולא היה עם מי לשוחח שם. אעפ"כ ישב שם רבי בן ציון זמן רב, שר שירים ודרש באריכות.

בדרך חזר שאל התלמיד את רבו: היאך יכול ראש הישיבה לשהות זמן כה רב בחברה כה פשוטה?

השיב לו רבן ציון בתמיחה: "בן מתארס, וכי אביו לא ישתתף במסיבת האירוסין, משום שיש לו ביקורת על רמת המשתתפים במסיבה!?"

ופעם התבטא רבי בן ציון: "אין יום בו איני מעביר לנגד עיניו את כל התלמידים, היאך מצב כל אחד ואחד ברוחניות ובגשמיות מכל הבחינות!"

הלמות עמלים

באהבה ובמסירות אין קץ...

הגאון רבי מיכל יהודה ליפקוביץ זצ"ל היה יוצא מגדרו כדי לסייע ולהעלות תלמידים על דרך המלך. פעם הובא לפניו בחור שהיה צריך לחזקו. בחור זה לא היה מתלמידי בשיבה. האפשרות לחזקו היתה בכך שיקבע עמו לימוד באופן אישי...

הישב רבי מיכל יהודה, איזה זמן יכול להקדיש עבורו ולא מצא זמן פנוי, עד שאמר: "יש לי חצי שעה ביום לכתיבת ספרי "מנחת יהודה". את הזמן הזה אתן עבור הלימוד עם הבחור!"

בפינקס קבלותיו היה כתוב: "לקיים מצות ואהבת לרעך כמוך על ידי התעסקות בתלמידים". ואכן הכל הרגישו כי תלמידי חקוקים על לוח לבו ונשא אותם באהבה ובמסירות אין קץ, מעולם לא משך ידו ולא התייאש משום תלמיד.

מעשה שביקש המשגיח בשיבה מרבי מיכל יהודה שיאמר דברי מוסר לאחד התלמידים בענין מסויים. אולם הוא סירב ונימוקו עמו: "עדיין לא נתתי לו מספיק קירוב, כדי שאוכל לתת לו מוסר..."

הלמות עמלים

"ביקשתי שיתחיל להרביץ תורה..."

שח הגאון חכם שלום כהן זצ"ל למקורבו: "לפני שלושים שנה, פניתי לתלמיד חכם אחד ואמרתי לו, כיון שחסרים מגידי שיעור ספרדים - בזמן ההוא, לא כמו היום שיש בשפע - ביקשתי ממנו שיצא מהכולל ויקבל עליו תפקיד 'מגידי שיעור', ויתחיל להרביץ תורה לתלמידים".

"ענה לי אותו תלמיד חכם: "אני קיבלתי על עצמי להיות ה'חזון איש' של הספרדים, רק אח"כ אצא להרביץ תורה". התפלאתי על דבריו. אבל תראה מה קרה איתו, האברך הזה ישב ועסק בתורה וב"ה כיום הוא אחד מתלמידי החכמים החשובים ביותר בעולם התורה, הוא מרביץ תורה ברבים ומוסר שיעורים ברחבי הארץ. אמנם הוא עדיין לא חזון איש... אבל אם לא שנהג בעצמו כ"פתי" לשאוף להיות "חזון איש", לא היה זוכה להגיע לאותן דרגות גבוהות שהגיע..."

מתוך מאמר